

Dr. Szretykó György

Békekutatás a '90-es években

Különösen szép kiadvány látott napvilágot az Akadémiai Kiadó gondozásában (Peace Research for the 1990s Ed. Judit Balázs - Hakan Wiberg Akadémiai Kiadó. 1993. 271. old.) Az 1988-ban megalakult Európai Békekutatók Szövetségének munkájáról számot adó kötet átfogja az európai biztonság valamennyi kérdését és kísérletet tesz az átalakuló Kelet-Közép-Európa történelmi sorsvetésének elemzésére.

A kötetet Balázs Judit, a szervezet elnökének bevezetője indítja. S az írások mintegy összefoglalóját adva rámutat arra, hogy a világ katonai szempontból egypólusúvá vált, átmeneti korszakba érkezett: a nagy háború víziója helyébe a válságszindróma lépett. A kiszámítható fenyegetést és fenyegetettséget a kiszámíthatatlan és éppen ezért sokkal kivédhetlenebb, sokdimenziós kockázat váltotta fel.

Európa jövőbeni biztonsága sokesélyes játszma, miután az új, katonailag egypólusú, de alapvetően multipoláris nemzetközi rendszer óhatatlanul kevesebb biztonságot nyújt, mint a bipoláris felépítés, melyben a szuperhatalmak determináló szerepe következtében a többi állam csak beszükkült mozgástérrel rendelkezett. Ez a rendszer ugyanakkor nem volt alkalmas nemcsak a belső politikai konfliktusok megoldására, hanem a felhalmozódott nemzetközi ellentétek rendezésére sem volt képes.

Európa nyugati felét is számos folyamat osztja meg, s bár az európai integráció olyan fokot ért el, ami homogenizálóan hatott a térségre, az integrációban rejlő további kohéziós erő azonban fogytán

van, és egyre érezhetőbben törnek át a nemzetállami törekvések. S éppen Nyugat "kelet politikája" mentén alakultak ki új törekvések. Az Európán kívüli vagy a Balkánon eszkalálódott konfliktusok, a Nyugat-Európát érintő transzatlanti ellentéteket is új dimenziókba helyezte.

Az Elbától keletre fekvő térség a biopoláris világrend felbomlása után elkerülhetetlenül vált válságövezetté. A jelenlegi konfliktusok jó része ma megoldhatatlan vagy leghalább is rövid távon megoldhatatlannak tűnik. Az objektív nehézségeket szubjektív hibák tetézik, a gazdaságok lepusztulása, a társadalmi feszültségek kiéleződése újabb történelmi zsákutcák irányába vezetnek. Egy széteső Kelet-Európa keresi az útját az erősen integrálódott Nyugat felé ütközőpontként ékelődve Kelet és Nyugat közé, ezzel mintegy védelmet biztosítva Nyugatnak a volt Szovjetunió destabilizálódásából eredő drámai következményekkel szemben.

A jelenleg biztonságihiányban szenvedő Kelet-Európa csak lassan és súlyos konfliktusok árán léphet át a saját múltja árnyékán és teremtheti meg a régió biztonságát. Ez azonban minden bizonnyal hosszú és fájdalmas folyamatnak ígérkezik, de addig is Kelet-Európa fejlődése a jövőben is válságról-válságra halad.

A kötet szerzői között számos, az európai békekutatás területén nagy tekintélynek örvendő szerző nevével találkozhatunk, így mindenekelőtt a békekutatás atyjának tekintendő Johan Galtung fejt ki nézeteit a teória és metateória című fejezetben. A szervezet első elnöke, Hakan Wiberg a békekutatás a 90-es évekre szóló nagy feladatait foglalja össze. Katarzyna Zukrowska a különböző jövőkép alternatívákat vetíti elénk, míg helyet kapnak a közel-keleti kérdés európai megközelítési módjai is. A skála nagyon széles, és az etnikai konfliktusok tárgyalásától kezdődően a konverzióig bezárólag terjed, de éppen így, összességében nyújt élvezetes olvasmányt, szakmai szempontból pedig kiváló irodalmat a kötet.

A technikai szerkesztés Páricsy Pál munkáját dicsére, kötet címlapja pedig nemcsak esztétikailag szép, hanem kifejező erejével hívja fel a figyelmet. Érdemes elolvasni!

A szedés a Társadalomkutató Intézetben készült.
A szedést Bosnyákovits Józsefné készítette,
a tördelés Kocsis Gábor munkája.
A nyomtatás 1993. decemberében készült